

Csókay Ákos: Személyes Csepeli György

Csepeli György számomra személyes ügy. Mindig is az volt.

Az, hogy hatvan éves, egyelőre teljességgel hihetetlen. Minden jel más irányba mutat. Az empirikus tények egyértelműen cáfolják. Egyszóval értelmezhetetlen. Csepeli György ugyanis megfoghatatlan, és mint ilyen, totálisan kortalan. Ebbéli minőségében meg főképpen kizárt, hogy hatvan éves.

Mindig csak átutazóban van itt, de egy olyan fajta átutazó, akinek aktuálisan éppen mindig rengeteg tennivalója van (amellyel egyébként kiválóan leplezi átutazói voltát a köz előtt). Folyamatos rohanása, tenni akarása és a forradalmi hevülete roppantul jól elfedi, hogy ő valójában egy átutazó tudós. A mizantróp szociálpszichológus. A megtestesült önellentmondás. Társas viselkedésünk alapvetéseit, törvényeit kutatja és tanítja. Kívülről, betéve, oda és vissza. Tudása és intellektusa óriási, kapacitása fiatalok számára is irigylésre méltó, egyszersmind félelmetes. Megkérdőjelezhetetlen szaktekintély. Triviális. Vitán felüli. Ezért nem írok neki semmiféle tudományosat ezúttal. Gondolataimat ismeri, újat nemigen tudnék neki mondani. Roppantul nevetségesnek és komolytalannak érezném. Méltatlannak a helyzethez, a 60 évhez, hozzá. Egyszóval én most a személyes Csepeliről írok. Talán megbocsát érte. Az átutazó kevésbé érdekes.

Hála Istennek én azon kevesek közé tartozhatok, akinek kis betekintést enged az átutazó tudományos maszkja mögé. Ami mögött Csepeli György van. Az igazi. Neki szól.

Megismerkedésünk voltaképpen nem rendelkezik történettel, ahogy kapcsolatunknak sincs igazán genezise. Kicsit olyan mindigisvolt-kapcsolat, amely egyszer csak úgy létrejött. Talán nem is mondtam neki, hogy annak idején, a hetvenes években édesapámat is tanította – akkor még tanársegédként, pszichológiából. Azt hiszem ez a legkorábbi kapocs, még a születésem előttről. Elég korai – minden bizonnyal.

Azután ott vannak az egyéb kötelékek: családi, baráti és még távolabbi kötődések, amelyek ugyan nagyon felszínesen és érintőlegesen, de valamelyest összekötnek vele. Legalábbis eképpen is interpretálható az egyébként tudvalevőleg nem létező, de mindenképpen interszubjektív valóság.

Mozaikok vannak a múltból csupán. Először 1999-ben kerültem vele kapcsolatba – azt hiszem. Amolyan véletlen folytán. Még bizonyára emlékszik is rá, mert a téma nagyon felkeltette érdeklődését. A sikerattribúcióval kapcsolatban volt egy elméletem, amelyet röviden vázoltam neki egy e-mail formájában. És ő persze segített. Ahogy mindig. Az empirikus tesztelés lehetőségét is összehozta. A kérdőívet is együtt írtuk, az elemzést is együtt végeztük. Talán ez volt az első alkalom, hogy vele dolgozhattam. Aztán a hipotézist el kellett vetnem...

2000-ben egy referencialevelet kértem tőle a köztársasági ösztöndíj pályázatomhoz, valami elképzelhetetlenül lehetetlen nyári időpontban, amikor senki nem tartózkodott a Pollack Mihály téri épületben, és ha ott is lett volna, egészen biztos, hogy lett volna fontosabb dolga, minthogy ambiciózus fiatal emberek szakmai előmenetelét egyengesse. Természetesen ő ott volt, és gond nélkül adott. Valahol ez nagyon csepeligyuris.

A következő mozaikdarab kicsit későbbi, amikor szintén éppen nagyon elemedben voltál, mert megindítottad a Média Intézetet, az on-line oktatás bölcsőjét. A finanszírozást is sikerült megoldani, business alapokon. Itt is sokat dolgoztunk együtt 2000-2002 között. Akkor még egyikünk sem tudhatta, hogy ez csak az előhang. A mű később kezdődött csak el.

Soha nem fogom elfelejteni, ahogy 2002 tavaszán hívtál, miszerint elképzelhető, hogy államtitkár lennél egy elképzelhetetlen minisztériumban. És hogy hamarosan. Meg hogy számíthatsz-e rám. Persze – feleltem. Éppen valamilyen tanulmányt készítettem. Szavaid akkor kiragadtak a tér-idő kontextusból. Sejtettem, hogy most valami komoly dolog kezdődik. És így is lett. A következő hívás már a kinevezésed után pár nappal jött, kissé konkrétan. Nagyon jó érzés volt, hogy gondoltál rám. Hogy rám is gondoltál.

2002-2006 között gyakorlatilag nap, mint nap együtt voltunk, együtt mozogtunk: az egész stáb. És az benne a legjobb, hogy ez tökéletesen független a térbeli közelségtől. Tudtuk és tudjuk a mai napig, hogy ha bármelyikünknek szüksége van a másikra, akkor csak egy telefon. Vagy egy sms. A többi olyan klisészerű lenne. Sallang, amire közöttünk nincs szükség. És ez az egész felépítmény a te varázsodnak köszönhető. Te tervezted, és te vagy benne a cement. Azt hiszem, ha majd jóval később visszagondolok erre az időszakára az életemnek, boldogsággal fog eltölteni. Hogy ilyen jó kis csapat voltunk.

Noha rendszerint formálisan alatta dolgoztam, ez sokkal inkább tűnt mellérendelt szerepnek. Az egyetemen tanársegédként, a minisztériumban univerzális tanácsadóként, az on-line oktatásban digitális tutorként – jelentős részben mindig Gyuri helyetteseként. Néha úgy éreztem – és a mai napig is sokszor ez az érzés kerít hatalmába, amikor pl. egy derültégből villámcsapás sms-ben felkér, hogy vegyek részt helyette egy konferencián az ő képviselőként, vagy amikor éppen ünnepélyes avatásra/átadásra/megnyitóra indulok helyettes –, hogy voltaképpen én Csepeli professzor/államtitkár úr személyes alteregója vagyok. Az egyik. Mert többen vagyunk. Mi a „Stáb”, a „Kabinet” – ahogy ő nevez minket, talán kissé realista-romantikus módon.

Egyszer mesélted, hogy Huszár Tibor volt az egyik legnagyobb játékos, aki úgy tudott sakkozni az őt körülvevőkkel, hogy abból ő mindig jól jött ki – a résztvevők pedig megkapták amit akartak. Amolyan win-win game. Legalábbis, ha sikerül elhítni a résztvevőkkel. Azt gondolom, te is tökéletesre fejlesztetted ezt a módszert. Mindig úgy képzeltem, hogy a fejedben egy roppantul bonyolult, de a windows-hoz hasonló mappastruktúra van, amiben különböző ügyek és személyek vannak. A mappák között a megfeleltetés algoritmusával egyedül te vagy tisztában, és ez az a kincs, ami tőled teljes egészében elvehetetlen. Ez a te adatbázisod, amiben félelmetes gyorsasággal és pontossággal bírsz keresgélni. Számomra ez mindig is felfoghatatlan volt. Persze, ha kicsit korábban születesz (úgy a XV. század környékén) és mondjuk az olasz városállamok egyikében, akkor nyilvánvalóan ma nem tudnánk, hogy ki volt Machiavelli, mert te előbb megírtad volna a Fejedelmet. És egészen biztos, hogy mellékállásban az egyetemi katedra mellett, tanácsadó lettél volna valamelyik udvarban – persze csak félszívvvel, mert azért a hatalom szolgálata egy független átutazónak mégiscsak antagonisztikusan zsenáns.

Egyszer valamikor, valahol, valamilyen, azóta egészen nyilvánvalóan lényegtelen, ám akkor fontosnak tűnő nyilvános szereplés alkalmával – ahol történetesen éppen téged, mint politikai államtitkárt képviseltelek – mondták – aggodalmaskodó szerénységemre válaszul, ne izguljak, Csepeli urat képviselni mindenképpen hálás feladat. Akkor azt hittem ez csak amolyan udvariassági fordulat. Az évek múltával egyre inkább tudom, hogy igaz.

Örülök és büszke vagyok, hogy kollégád és olykor alteregód lehetek.

Isten éltesse Gyuri, még sokáig. Ameddig jól esik.

És köszönöm.